

11.6.2019

MAASEUTUPOLITIIKAN NEUVOSTO (MANE)

Aika: tiistaina 11.6.2019 klo 9.00–11.00
Paikka: Kuntatalo, Toinen Linja 14, Helsinki, kokoustila A 3.6 Saari

Paikalla: Mia Aitokari
Ann-Sofie Backgren
Markku Granander (etänä)
Hannamari Heinonen
Jarkko Huovinen
Kari Kylkilahti
Kari Kokkola
Anne Laitinen
Kaisa-Leena Lintilä
Mikael Luukanen
Toivo Muilu
Marko Mäki-Hakola
Harri MäkiVuokko
Petri Rinne
Asko Peltola
Reijo Petrell
Taina Vesanto
Anne-Marie Välikangas
Jyrki Wallin
Paula Yliselä
Christell Åström, pääsiht.

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo. 9.00. Puheenjohtajana kokouksessa toimi maakuntajohtaja *Asko Peltola*, Etelä-Pohjanmaan liitosta.

Puheenjohtaja noteerasi avauspuheenvuorossaan hallitusohjelmakirjaukset, joiden mukaan koko Suomesta pidetään huolta. Puheenjohtaja piti kirjaukset maatalouden kestävydestä ja kannattavuuden lisäämisestä hyvinä, mutta kaipasi tarkennuksia kirjauksiin tietoliikenneyhteyksistä. Hallitusohjelmakirjauksen mukaan sote rakennetaan nykyisten maakuntien pohjalle. Liittykö muita hallinnollisia rakenteita uudistukseen, selkenee vuoden loppuun mennessä.

2. Edellisen kokouksen 27.3.2018 muistion hyväksyminen

Päätös:
Edellisen kokouksen muistio hyväksyttiin.

3. Jäsenmuutokset

Päätös:
Merkittäään seuraavat jäsenmuutokset tiedoksi:

Yksikön johtaja *Jarkko Huovinen* nimetään Suomen Kuntaliiton varsinaiseksi jäseneksi *Jari Koskisen* tilalle.

Elinkeinopolitiikan asiantuntija *Janika Tikkala* nimetään Suomen Yrittäjien varajäseneksi *Susanna Kallaman* tilalle.

Kenttäpäällikkö *Matti Rehula* nimetään Maaseudun sivistysliiton varajäseneksi *Pia Mustosen* tilalle.

Toimitusjohtaja *Harri Mäkivuokko* nimetään ProAgria Keskusten Liiton varsinaiseksi jäseneksi *Juha Nuutilan* tilalle

MANEn jäsenten lisäksi nimetään metsäneuvoston asiantuntijana neuvotteleva virkamies *Satu Rantala* varajäseneksi *Matti Mäkelän* tilalle.

4. Tervetuloa Kuntaliittoon

Päätös:

Kuultiin esitykset ja merkittiin tiedoksi.

Yhteenveto:

Kuntaliiton ajankohtaiset esitti Alueet ja yhdyskunnat -yksikön johtaja, *Jarkko Huovinen*.

Kuntaliiton näkökulmasta hallitusohjelmakirjaus kunnille osoitettavien uusien tehtävien 100 prosenttisesta rahoituksesta herättää kysymyksiä. Kuntaliiton laskelmien mukaan uusien tehtävien kustannukset ovat noin 650 miljoonaa euroa. Tarkkaa arviota ei ole hallituksen osalta tehty, mutta arvio on Kuntaliiton laskelmiin verrattuna jonkin verran pienempi. Millä perusteilla 100-prosenttinen korvaus kuntakentälle tulee, on avoin kysymys, Huovinen totesi.

Huovinen totesi muun muassa, että kuntien ja valtion tekeminen on nivottava entistä paremmin yhteen. Työllisyyspalveluissa kuntien roolin selkeyttäminen edistäisi asioiden kytkemistä yhteen. Tämä näyttäisi hallitusohjelmakirjausten mukaan olevan mahdollista. Energiadirektiivisopimuksen tavoitteiden saavuttamisessa keskeistä on maankäyttö ja rakentaminen. Huovinen piti hyvänä MAL-sopimusten laajentamista ja sopimusperusteisuuden laajentamista nykyistä useammalle kaupungille.

Sote-uudistuksesta Huovinen totesi, että pääkaupunkiseudulle haetaan erillisratkaisua. Kuntaliiton kanta on, että sotea rakennetaan kuntakentällä leveimmille harteille – ei jäädä odottamaan parlamentaarisen työryhmän lopputulemaa. Maakuntapohjaista linjausta Kuntaliitto ei kuitenkaan vastusta.

Alueiden elinvoimaisuuden kannalta perusväyläpitoon osoitettu 300 milj. euron tasokorotus on välttämätön, Huovinen totesi. Alueiden paikkaperustaisen kehittämisen kannalta maakuntien kehittämisrahan palauttaminen on myönteistä. Näkemys on, että sillä pystytään luomaan taustoja asioille, joita muulla rahalla viedään eteenpäin.

Maaseutu- ja pienkuntakysymykset Kuntaliitossa konkretisoituvat pienten kuntien neuvottelukunnan, keväällä 2019 käynnistetyn pienten kuntien verkoston toiminnan ja Kuntaliiton hallinnoiman maaseutupoliittisen Maaseudun INFRA-verkoston toiminnan kautta. Maaseutupoliittisen verkostotoiminnan myötä pystytään Kuntaliitossa paremmin tekemään valmistelua myös maaseutujen näkökulmasta, ja ottamaan maaseudun tulokulmaa omiin valmisteluihin ja vaikuttajatyöhön, Huovinen totesi. Huovinen esitti kuntatason maaseutuspesifisiä tulokulmia digitalisaatioon, ilmastonmuutokseen ja työn murrokseen liittyen.

Kuntaliiton kestävän kehityksen ilmastotyötä esitti asiantuntija *Pauliina Jalonen*.

Jalonen kertoi, että merkittävä osa kunnista on sitoutunut hiilineutraaliuuteen ja käynnissä on eräänlainen kisa siitä, kuka ehtii tavoitteeseen ensin. Kuntien ilmastotyö tehdään etenkin

verkostoissa ja useimmat kunnat ovat jossain verkostotyössä mukana, osa kunnista ovat mukana jopa kaikissa olemassa olevissa ilmastotyöhön liittyvissä verkostoissa.

Kuntaliitosta ilmastotyötä katsotaan kokonaisuutena ja ilmastotyötä ja –toimenpiteitä katsotaan laajemmin kuin esimerkiksi liikenteen käyttövoimien kautta. Kuntia ei ole luokiteltu, mutta on tunnistettu eri toimijaryhmiä.

Kuntaliiton puolelta toteutetaan koulutuksia ja järjestetään erilaisia tilaisuuksia, kuten tietovaihtopäivät. MAL-verkoston kanssa toteutetaan päästölaskentaa. Edistetään myös kuntien energiatehokkuussopimuksen käyttöön ottoa ja tavoitteiden saavuttamista. Energiatehokkuussopimus on kunnille vapaaehtoinen ja sillä toimeenpannaan EU:n energiatehokkuusdirektiiviä.

Jalonen mainitsi myös Kiertotalouskunta –kilpailu, joka on käynnissä.

5. Aluekehittämispäätöksen valmistelu

Päätös:

Kuultiin esitys, keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

Aluekehittämispäätöksen valmistelun tilannekatsaus esitti erityisasiantuntija *Hanna-Maria Urjankangas* työ- ja elinkeinoministeriöstä. Urjankangas kertoi, että aluekehittämispäätös valmistellaan säännöllisesti hallituksen vaihtuessa. Päätös sisältää hallituskausittaiset painotukset aluekehittämiselle, on eri hallinnonalojen toimenpiteitä yhteen sovittava ja ohjaava. Valmistelu on kokonaisvaltainen ja eri alueet huomioiva. Aikataulun mukaan päätös valmistuu vuoden vaihteen tienoilla. Maakunnilla on aluekehittämispäätöksen toimeenpanossa keskeinen rooli. Maakuntien tulee huomioida painopisteet omilla strategioissaan ja ohjelmatyössään.

Valmistelu toteutetaan avoimesti ja vuorovaikutuksessa, jotta saadaan painopisteet kohtaamaan todellisia tarpeita ja generoimaan osuvia toimenpiteitä. Valmistelutyötä johtaa Alueiden uudistumisen neuvottelukunta AUNE ja tämän valmisteluverkosto. AUNE asetetaan myös hallituskauden vaihdon yhteydessä ja uusi AUNE tullaan nimeämään kesälomien jälkeen.

Urjankangas totesi, että hallitusohjelmaan kirjattu strateginen kokonaisuus on aluekehittämispäätöksen ja sen valmistelun pohjalla. Hallitusohjelman Elinvoimainen Suomi –osio on aluekehittämispäätöksen osalta keskeinen, johon pyritään tarttumaan. Urjankangas painotti, ettei tämä osa ole hallitusohjelmassa ainoa, johon keskitytään. Hiilineutraaliuuteen tähtäävät tavoitteet ja monimuotoinen Suomi –kirjaukset ovat yhtä lailla käsittelyn kohteena.

Urjankangas esitti AUNEssa ja valmisteluverkostossa keväällä tehdyn ennakkointityön teematuloksia: väestökehitys, kaupungistuminen, monipaikkaisuus, alueiden erilaistuminen ja supistuvien alueiden merkitys ym. Mikä on supistuvan alueen elinvoimastrategia, on noussut yhtenä kysymyksenä. Eriarvoistuvista alueista tulee päästä sosiaalisesti kestäviin alueisiin. Läpileikkaavina teemoina ovat nousseet kestävä kehitys ja kaupunki-maaseutu-vuorovaikutus. Tavoitteena on, että teemoihin saadaan selkeämpää fokusointia ja vaikuttavuus siirretään keskiöön.

Urjankangas totesi, että aluekehittämispäätöksen valmistelussa tullaan tekemään yhteistyötä liikenne- ja viestintäministeriössä alkavassa valtakunnallisen liikennejärjestelmävalmistelutyön kanssa.

Urjankangas pyysi MANElta näkemystä siitä, mitkä teemat ovat maaseudun näkökulmasta keskeisiä huomioitaviksi aluekehittämispäätöksen valmistelussa.

Keskustelussa todettiin, että esitetyt teemat ovat hyviä, mutta kysyttiin, mitä ”kumppanuuteen perustuvassa toimintamallissa” tarkoittaa ja mitä se voisi olla, jotta se olisi hyvä myös maaseutujen näkökulmasta eikä vain kaupunkien lähtökohtiin muotoiltu.

Urjankangas vastasi, ettei kirjauksesta olla saatu enemmän tietoa, mutta valtioneuvoston kanslian rahoittama hanke on lähtenyt käyntiin, jossa tarkoituksena on kehittää ”aluekehittämisen verkostoyhteistyömallia”. Tarkoitus on katsoa, mitä kaikkia erilaisia verkostoja on olemassa ja, millä tavalla voidaan esittää eri toimijoiden välistä verkostoyhteistyötä. Tällä hetkellä ei ole olemassa kirjausta vastaavaa aluekehittämisinstrumenttia. Mitä sopimuksellisuus tarkoittaa tässä yhteydessä ei Urjankangas uskaltanut lähemmin arvioida.

Läpileikkaava kaupunki-maaseutu-teeman kohdalla huomautettiin yhteisölähtöisen paikallisen kehittämisen CLLD (*Community Led Local Development*) –työkalun tarpeesta laajentaa myös rakennerahastojen puolelle. CLLD olisi omiaan luomaan saumatonta kaupunki-maaseutu-toimijoiden vuorovaikutusta. Komission puolelta on esitetty, että CLLD tulee ottaa laajasti käyttöön. Kysyttiin, miten asian valmistelu Suomessa etenee ja, koska asiasta on odotettavissa päätöstä.

Urjankangas totesi, että keskustelua on käyty, mutta piti todennäköisenä, että se tulee olemaan vapaaehtoisuuteen perustuva, kuten nykyisellä ohjelmakaudella. Päätöstä asiassa ei ole vielä tehty. Asia on esillä valmistelussa.

Huomautettiin eri ohjelmien kokonaisuuksia ja niiden yhteen nivoutuminen. Innovaatiotutkimustoiminnan kannalta todettiin, että on pystyttävä katsomaan alueiden näkökulmasta – ei niin, että linjattaisiin aluekehittämispäätöksessä. Eri välineiden rajapinnat tulee nähdä.

Kerrottiin opetushallituksen ennakointityöstä, jonka puitteissa nousut vahvasti esille luonnonvara- ja elintarviketalouden osaajapula. Osaavien tekijöiden saaminen maaseutuelinkeinojen pariin käy entistä haasteellisemmaksi. Maahanmuutto mainitaan teemana, mutta maahanmuuttajien kotouttaminen vaatii resursseja, mitä on enää harvakseltaan. Kokonaisuus ei ole korjattavissa kertapanostuksilla ja tällä hetkellä syntyy valkoisia alueita, kun opetuksen järjestäjät saavat itse valita, mitä rahoilla tehdään. Järjestelmän viallisuus vaikuttaa elinkeinojen ja kokonaisten alueiden vetovoimaan.

Todettiin, että samat teemat ovat vuosikymmeniä pyörineet agendalla. Kysyttiin tulisiko aluekehittämispäätös olla yli hallituskauden menevä. Korostettiin, että on asioita, jotka eivät luonteensa vuoksi etene määräaikaisilla hankkeilla vaan tarvitsevat pitkäaikaisia panostuksia. Kysyttiin, miten aluekehittämispäätöksen jalkauttamiseen sitoutetaan kumppanuuden ja sopimuksellisuuden kautta.

6. Maaseutupolitiikan kestävä kehityksen valmistelutyöryhmät

Päätös:

Kuultiin esitys ja käytiin lähetekeskustelu. Lisätään sukupuolten tasa-arvo tarkasteluun näkökulmaksi. Sisällytetään Agenda2030 tavoite nro 5 jokaisen työryhmän alle.

Maaseutuyllitarkastaja *Antonia Husberg*, maa- ja metsätalousministeriöstä esitti lyhyesti kevään aikana valmistellun tarkastelukehikon maaseutupoliittiselle kestävä kehityksen erityisteemalle. Tavoitteena on tuoda maaseutupoliittista näkökulmaa kansalliseen politiikkaan, tehdä tarvittavia maaseutupoliittisia linjauksia ja antaa politiikkasuosituksia sekä sopia yhteisistä toimista (yhteiskuntasitoumus).

Maaseutupoliittinen tarkastelu on jaettu kolmeen teemakokonaisuuteen:

Ekosysteemipalvelut, ympäristö ja energia; Osaaminen, työ ja elinkeinotoiminta; Arki, asuminen ja hyvinvointi. Työryhmän vetäjät esittivät lyhyesti itsensä, työryhmän ja alustavat työmuodot.

Ekosysteemipalvelut, ympäristö ja energia –työryhmää vetävät maaseutupolitiikan Maaseudun INFRA-verkosto ja Harvaan asutun maaseudun HAMA-verkosto yhdessä.

Koordinaattoreina ja yhteyshenkilöinä toimivat Taina Väre Kuntaliitosta ja Tarja Lukkari Kajaanin ammattikorkeakoulusta. Työryhmän kokouksia tullaan järjestämään eri puolilla Suomea ja etätyökalut kuuluvat työskentelyyn. Työryhmässä tarkastellaan laajaa kokonaisuutta, johon sisältyy luonnosta saatavien aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden lisäksi muun muassa myös kulttuurinäkökulma.

Osaaminen, työ ja elinkeinotoiminta –työryhmää koordinoi maaseutupolitiikan Osaaminen ja työllisyys OTE-verkosto. Koordinaattorina ja yhteyshenkilönä toimii Juha Rutanen Helsingin yliopisto Ruralia-instituutista. Kestävään kasvuun ja resurssiviisauteen liittyy paljon osaamistarpeita, osaamiseen ja työn murrokseen liittyy kestävän kasvun ja tuotannon näkökulmia. Työpajatyöskentely on yksi muoto kuten myös asiantuntijoiden kuuleminen ja kytkeminen tekemiseen. Kesän ja alkusyksyn aikana kootaan ydinryhmä, jolla asiaa viedään eteenpäin.

Arki, asuminen ja hyvinvointi –työryhmää koordinoi maaseutupolitiikan Kansalaistoiminta ja hyvinvointi –verkosto KAHVEE. Koordinaattorina ja yhteyshenkilönä toimii Mari Kattilakoski, Itä-Suomen yliopistosta. Teemakokonaisuuden puitteissa tarkastellaan muun muassa liikkumisen kysymyksiä ja kansalaistoimintaa erityisesti sosiaalisen kestävyuden näkökulmasta. Etäosallistuminen työryhmän työskentelyyn mahdollista.

Keskustelussa todettiin, että edessä on laaja ja vaativa työ. Korostettiin tarvetta sisällyttää Agenda2030 kohta 5, sukupuolten tasa-arvo, käsiteltäväksi tavoitteeksi ja teemaksi kaikkiin työryhmiin ja läpileikkaavaksi tarkastelunäkökulmaksi koko prosessiin.

Kysyttiin, miten maaseudun kehittämisorganisaatioita on tarkoitus ottaa prosessiin mukaan. Todettiin, että on mahdollista osallistaa avoimen alustan kautta, työryhmätyöskentelyn jalkauttamisen myötä sekä etäosallistumisen kautta.

Työryhmätyöskentely lähtee käyntiin syksyllä (syys-lokakuu).

7. Hallitusohjelman maaseutupoliittiset nostot

Päätös:

Keskusteltiin hallitusohjelman maaseutupoliittisista nostoista.

Pääsihteeri *Christell Åström* esitti hallitusohjelman keskeisimpiä maaseutupoliittisia nostoja. Åström totesi, että rahoitus määrittelee pitkälti sen, mitkä asiat etenevät ja miten. Keskustelussa todettiin, että pk-yrittäjyydestä on hyviä linjauksia, mutta huomautettiin siitä, että rahoituksesta puhuttaessa on sääntönä se, että maaseutuelinkeinot suljetaan pois. Kun 100 milj. euron säästöjä pitää löytää on syytä miettiä, miten yritystukikonaisuutta muokataan ja miten asioita määritellään. Tästä on käytävä myös maaseutupoliittista keskustelua.

Huomautettiin, että sotien ja pelastustoimen uudistuksesta on linjattu. Kysymysmerkkinä on, onko muuta karille menneestä alueuudistuksesta, mitä pitää siirtää maakunnille. Edelliseen valmisteluun kuului paljon maaseutuasioita. Toinen vaihtoehto, johon kuuluuvaltakunnallisia virastoja, on noussut keskusteluun.

Työvoima-asiat ovat hallitusohjelmassa hyvin esillä, mutta työvoiman saatavuusharkinnan poistamisesta ei ole mainintaa, todettiin.

Oppivelvollisuuteen liittyvät kirjaukset herättävät kysymyksiä rajanvedoista esimerkiksi maksullisista ja maksuttomista välineistä. Oppivelvollisuuden jatkuminen on maaseudun leinkeinoille tärkeä asia, mutta missä kohtaan maksuttomuus menee, on arjen sujuvuuden kannalta keskeinen asia. 6/3

Hallinnon näkökulmasta todettiin, että on asioita, jotka ovat selkeitä ja asioita, joita selvitetään. Ollaan vaiheessa, että on mahdollisuutta viestiä tarpeista.

Todettiin, että neuvonnan suuntaa ollaan muuttamassa Karisen raportin mukaiseksi ja osaamiskeskus-idea on sisällytetty hallitusohjelmaan, jossa on luettavissa selkeä kokonaisuus, jota on neuvontajärjestön puolelta aktiivisesti lähdetty hakemaan laajaa yhteisymmärrystä.

Ongelmana koettiin laajakaistakirjoitukset, jotka antavat epämääräisen kuvan mahdollisesta Nopea laajakaista -rahoituksen jatkamisesta. Kirjoitus pysäyttää omalla rahoituksella liikkeelle lähtevät hankkeet. Kirjoituksiin on tarpeellista saada selvyyttä, mitä tarkoitetaan ja viestiä on välitettävä maakuntiin, kuntiin ja muille toimijoille, ettei valokuiturakentaminen pysähdy alueilla. Hallitusohjelmassa on muun muassa kirjoitus markkinaehtoisuudessa, mutta tiedetään, ettei markkinaehtoisuus toimi kovinkaan monessa paikassa.

8. Muut asiat

Sähköpostipäätös koskien maaseutupolitiikan kokonaisuohjelman strategiatyöryhmän kokoonpanoa. Hyväksyttiin esityksen mukainen kokoonpano (LIITE 6)

tiedoksi

Lausunnot ja kannanotot

Julkaisut

- [OECD:n periaatteet kaupunki- ja maaseutupolitiikalle](#)
- [Maaseutupolitiikan politiikkasuositukset 2019:2](#)
- [Maaseutupolitiikan politiikkasuosituksen 2019:3](#)
- [Maaseutupolitiikan viikkokirje 6-7/2019](#)

Tulevat tapahtumat

- Saunapäivä 27.7.2019
- Maaseutututkijatapaaminen 22.-23.8.2019 Ähtärissä
- Lokaali Kauhavalla
- Kumppanuuspäivä 10.10.2019

Sihteeristön kokoukset syksy 2019

- ti 10.9. klo 10-12.30
- ti 22.10. klo 10-12.30
- ti 26.11 klo 10-12.30

Päätösesitys:

Todetaan ja merkitään tiedoksi.

9. MANEn syksyn kokoukset

- Lokakuu, viikko 44: 29.10 tiistai 9-11.00
- Joulukuu, viikko 50 10.12. 9-11.00.

Päätösesitys:

Päätetään alustavasti syksyn tulevat kokousajankohdat ja merkitään tiedoksi.

10. Kokouksen päättäminen

Kokous päätettiin klo 10.53.

LIITTEET

LIITE 1. Edellisen kokouksen 27.3.2018 muistion hyväksyminen
LIITE 2. Jäsenmuutokset
LIITE 3. Aluekehittämispäätöksen valmistelu
LIITE 4. Maaseutupolitiikan kestävä kehityksen valmistelutyöryhmät
LIITE 5. Hallitusohjelman maaseutupoliittiset nostot
LIITE 6. Sähköpostipäätös koskien maaseutupolitiikan kokonaisohjelman strategiatyöryhmän kokoonpanoa. Hyväksyttiin esityksen mukainen kokoonpano

JAKELU

Maaseutupolitiikan neuvoston jäsenet ja varajäsenet

TIEDOKSI

Maaseutupolitiikan neuvoston sihteeristö
MMM: Kansliapäällikkö
Erityisavustaja
Osastopäälliköt